

технологіями, методику роботи з підручниками нового покоління з історії та громадянської освіти як складними комплексами паперових/електронних носіїв та цифрових додатків, шляхи і критерії досягнення обов'язкових результатів навчання історії та громадянської освіти та їх вимірювання;

підготовлено й оприлюднено модельну навчальну програму з правознавства для 9 класу;

сформульовано концепцію проєктування і створення підручника з правознавства для 9 класу, здійснено відбір і структурування змісту і методичного апарату з правознавства для 9 класу закладів загальної середньої освіти та підготовлено рукопис підручника;

підготовлено та оприлюднено підручник «Громадянська освіта» для 8 класу закладів загальної середньої освіти;

розроблено концепції та плани-проспекти методичного посібника «Дидактичні матеріали з історії України та всесвітньої історії (7 клас) та методичних рекомендацій «Навчання громадянської освіти і правознавства в 8–9 класах», підготовлено рукописи розділів методичного посібника та розділів методичних рекомендацій.

Інноваційна модель підручника «Громадянська освіта» у контексті компетентнісного навчання

О. І. Пометун,

*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Підручник «Громадянська освіта» для 8 класу закладів загальної середньої освіти, підготовлений авторським колективом відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки (О. Пометун, Т. Ремех, Г. Серова), є прикладом інноваційного дидактичного формату, який поєднує формування знань, діяльності і цінностей учнів. Його структура побудована за логікою компетентнісного циклу навчання: мотивація, дослідження, застосування, рефлексія. Кожен параграф має сталі рубрики – «Обговорімо», «Поміркуймо», «Діймо разом», «Підсумуймо» та «Повправляйся», що організовують навчальний процес від усвідомлення проблеми до її практичного розв'язання й самооцінки отриманого досвіду.

Рубрика «Обговорімо» вводить у тему через діалог і мотиваційні вправи, що допомагають пов'язати навчання з життєвими ситуаціями учнів. У частині «Поміркуймо» подано тексти, схеми та інфографіку, які сприяють засвоєнню нової інформації та розвитку вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати й робити висновки. В розділі «Діймо разом» навчання набуває практичного виміру: учні працюють у групах, створюють спільні продукти, розв'язують суспільні проблеми, набуваючи досвіду співпраці й громадянської участі. Завершальні блоки «Підсумуймо» і «Повправляйся» забезпечують рефлексію, самооцінку та розвиток уміння аргументувати власну позицію.

Інноваційність цієї структури полягає в інтеграції пізнавального, емоційного й діяльнісного компонентів навчання. Учень виступає не як пасивний споживач знань, а як дослідник і творець смислів. Повторюваність логіки кожного параграфа формує в школярів стійкий алгоритм навчальної діяльності, що підсилює розвиток ключових компетентностей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти: громадянської, соціальної, інформаційно-цифрової, комунікативної, культурної та підприємницької.

Важливо, що підручник поєднує інформаційно-знаннєвий і ціннісно-діяльнісний рівні, що є основою інтегрованої громадянсько-історичної освітньої галузі. Учні не лише засвоюють поняття демократії, прав людини, інформаційної безпеки, різноманітності, а й навчаються діяти згідно з цими цінностями. Через групову роботу, аналіз медіа, розв'язання реальних соціальних ситуацій формується здатність жити й взаємодіяти в демократичному суспільстві, перевіряти інформацію, протидіяти маніпуляціям, відповідально користуватися своїми правами й свободами.

Таким чином, підручник «Громадянська освіта. 8 клас» функціонує як інтегрований освітній простір, що поєднує навчання, виховання й розвиток. Його інноваційна структура не лише полегшує сприйняття складних суспільних понять, а й створює умови для практичного засвоєння демократичних цінностей. Ця модель забезпечує активну участь учня у навчальному процесі, поєднання теоретичних знань із реальним досвідом і формування власної громадянської позиції через діяльність і рефлексію.

Підручник з історії України для 7 класу в контексті компетентнісно орієнтованого навчання

Н. М. Гупан,

*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Підручник з історії України для 7 класу (авторський колектив О.Пометун, Н.Гупан, О.Дудар), створений на основі Державного стандарту базової середньої освіти, є сучасним дидактичним інструментом, який спрямовує навчальний процес на формування історичного мислення, критичного аналізу, ціннісного ставлення до минулого. Його структура і методичні підходи відповідають принципам компетентнісно орієнтованого навчання, що передбачає діяльнісність, інтерактивність, рефлексію та міжпредметну інтеграцію.

Підручник вибудовано за логікою поетапного розвитку компетентностей, де кожен елемент навчального матеріалу орієнтований на активну пізнавальну діяльність. Кожен параграф побудований за логікою поетапного розвитку компетентностей. Рубрики «Обговоріть у класі», «Поміркуйте», «Дослідіть» спрямовують учня на активну пізнавальну діяльність і стимулюють постановку запитань, формулювання гіпотез, співвіднесення історичних фактів із сучасними